

ISSUE 5

**AKADEMIC JOURNAL
OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL**

May 2025

International Scientific Journal
AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
May 2025

Tashkent 2025

“Academic Journal of Educational Research (AJER)” international scientific journal, issue 1, page **1-52**. May, 2025

"Academic Journal of Educational Research (AJER)" magazine publishes in the form of scientific articles the results of scientific research conducted by professors and teachers of higher education institutions and independent researchers in our Republic and International. Also, scientific articles of the employees who are working in the international and other scientific institutes, production organizations and enterprises of our Republic and conducting scientific research will be included in the magazine.

All articles were posted to the journal's electronic scientific base at www.ajeruz.com

.

OLIMPIADA VA PARAOLIMPIADA

Maxmanazarova Sabina

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Jismoniy madaniyat fakulteti

Xotin-qizlar sporti yo'nalishi 2-bosqich talabasi

sabinamaxmanazarova@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada Olimpiada va paraolimpiadaning kelib chiqish tarixi uning ramzi, bayrog'i, shiori va olimpiadada necha hil o'yin turlari bo'lib o'tishi va nechta bosqichda bo'lib o'tishi haqida ma'lumotlar keltirib o'tilgan. Shuningdek maqola tarkibida paraolimpiadaning kelib chiqishi va tarixi va bosqichlari haqida ham fikr yuritilgan.

Аннотация: В статье представлена информация об истории Олимпийских и Паралимпийских игр, их символах, флагах, девизах, а также о том, сколько видов игр проводится на Олимпийских играх и на скольких этапах они проводятся. В статье также рассматриваются истоки, история и этапы Паралимпийских игр

Kalit so'zlar: Yunoniston, qo'mita, XOQ, grek, halqa, fediratsiya, olimpiada, paraolimpiada, Fransiya, London, tezroq, balandroq, kuchliroq, IPS, miqlar, xartiya, xalqa.

Ключевые слова: Греция, комитет, МОК, греческий, кольцо, федерация, Олимпиада, Паралимпийские игры, Франция, Лондон, быстрее, выше, сильнее, ИПС, мифы, устав, кольцо.

Yunonistonning Olimpiya o'yinlarini eslatuvchi jahon sport musobaqalari. 1896-yil (Olimpiadaning 1-yili)dan boshlab o'tkaziladi. Olimpiya o'yinlarini o'tkazish tartibi, qoidalari [Olimpiya hartiya](#) belgilab berilgan. Bu hartiyani zamonaviy olimpiya harakati asoschisi, fransiyalik jamoat arbobi [Pier de Кубертен](#) (1863—1937) ishlab chiqqan. 1894-yil [Parijda](#) Xalqaro sport kongressi hartiyani tasdiqlagan (yangi tahriri 1999-yil qabul qilingan). O'yinlar [Xalqaro Olimpiya Qo'mitasi](#) (XOQ) tomonidan tashkil qilinadi. O'yinlarda musobaqalar sportning faqat olimpiya turlari bo'yicha o'tkaziladi. Olimpiya sport turi hartiyaga binoan aniqlanib, u eng keng tarqalgan (yozgi o'yinlarning erkaklar uchun sport turi 4 qit'aning kamida 75 davlatida va ayollar uchun esa, 3 qit'aning kamida 40 davlatida tarqalgan) bo'lishi kerak. Dasturga [yengil atletika](#), [gimnastika](#), [suzish](#), [og'ir atletika](#), [kurash](#), [boks](#), [qilichbozlik](#), [eshkak eshish](#), [velosport](#), [futbol](#), [basketbol](#) musobaqalari kiritilgan. 1968-yildan Olimpiya o'yinlari tashkiliy qo'mitasi [XOQ](#) tomonidan tasdiqlangan madaniy dastur tadbirlarini o'tkazib keladi. Bu tadbirlar san'at vositasida olimpiadaning xalqlar o'rtasida tinchlik va totuvlik ideallarini targ'ib qilishga qaratilgandir. 1924-yildan Olimpiya o'yinlarining qishki qismi mustaqil musobaqalar sifatida o'tkazildi.

Olimpiya o'yinlari — har to'rt yilda o'tkaziluvchi yirik xalqaro sport musobaqalari. Olimpiya o'yinlari [Xalqaro Olimpiya Qo'mitasi](#) vasiyligi ostida 4 yilda bir marotaba o'tkaziladi. Olimpiya o'yinlarining Yozgi va [qishki o'yinlari](#) mavjud. Tarixiy ma'lumotlarga ko'ra, birinchi Olimpiya o'yinlari eramizdan avvalgi [776](#)-yilda o'tkazilgan. O'yinlar antik olimpiya xudolariga bag'ishlangan bo'lib, o'yin musobaqalari qadimgi Olimpiya maydonlarida o'tkazilgan. Asrlar o'tib eramizning [393](#)-yili Olimpiya o'yinlari imperator Feodosiya buyrug'i bilan to'xtatilgan. Antik Olimpiya o'yinlari Pelopones g'arbiy qismida joylashgan qadimgi Olimpiyada o'tkazilib kelingan. Grek mifalogiyasiga ko'ra, Olimpik o'yinlar asosi [Pelopsa](#) orollarida vujudga kelgan. Qadimgi Olimpiya o'zining go'zal tabiati, maftunkorligi bilan, shuningdek, o'zining muhtasham ibodatxonalari va [sport](#) maydonlari bilan ajralib turadi. Eramizdan avvalgi 10-asrlarda Olimpiyada madaniy marosimlarni hamda boshqa diniy va siyosiy tadbirlarni o'tkazishga xizmat qilgan joy hisoblangan. Olimpiyaning markazi qismida hashamatli Zevsa, uning tog'risida esa Geri ibodatxonasi qad ko'targan. Olimpiya o'yinlari [Zevsga](#) sig'inish, diniy marosimlar bilan chambarchas bog'liq edi. So'zsiz o'yinlar yuqori saviyada o'tkazilib, grek shaharlari o'rtasida o'zaro munosabatlarni yaxshilashga yo'naltirilgan edi. Qadimgi miflarda aytilishicha, Olimpiya o'yinlarining tug'ilishi yarimxudo [Gerakl](#) nomi bilan bog'liq.

XII asrdan buyon qadimgi Olimpiya o'zining qadimiy o'yinlar o'tkaziladigan maydoni va otchoparlarida muxlislar qalbidan joy olgan chaqqon hamda baquvvat sportchilarni namoyon qildi. Sportchilarning nomlari ularning Olimpiya g'alabalari tarix varoqlarida muxrladi. Qadimgi Olimpiada o'yinlarida barcha ozod erkaklar — [Gretsiyada](#) yashovchilar qatnashish huquqiga ega bo'lgan. Megardan general Orsip, cho'pon Polimnist, Rodos orolidan qirol oilasi a'zosi Diagor, [Makedoniya](#) qirol Aleksandr I, faylasuf Demokrit — bularning barchasi qadimgi Olimpiya o'yinlari ishtirokchilari bo'lishgan.

Olimpiada bayrog'i — Olimpiada timsoli (5 halqa) tushirilgan oq mato barcha Olimpiya o'yinlarida ko'tariladi. Olimpiya o'yinlarining an'anaviy atributa Olimpiada mash'alasidir. U [Alfey daryosi](#) vodiysidagi [Kronos](#) tog' yon bag'rida quyosh nurlaridan yondirilib, o'yinlarning tantanali ochilishiga [estafeta](#) bilan olib kelinadi va olimpiada stadionidagi maxsus mehrobda o'yinlar yopilguncha (16 kun) yonib turadi.

Olimpiya o'yinlarining ramzi - besh qit'ani ifoda etuvchi beshta birikkan xalqadan iborat. 5 halqa — olimpiada harakatiga birlashgan 5 ta qit'a ramzi. Yuqori qatordagi ranglar: havorang - [Yevropa](#), qora - [Afrika](#), qizil - [Amerika](#), pastki qatorda: sariq - [Osiyo](#), yashil - [Avstraliya](#).

Olimpiada shiori „Tezroq, balandroq, kuchliroq“ ([lotincha](#): „Citius, altius, Fortius“) [1920-yildan](#) olimpiada emblemasiga kiradi.

1948 yil Angliyaning Stok-Mandevil reabilitatsiya gospitali vrachi Lyudvig Guttman Ikkinchi jahon urushida orqa miyasidan jarohat olib qaytgan ingliz jangchilarini

sport musobaqalarida ishtirok etish uchun to'plagan. U nogiron bo'lib qolganlarning hayotini yaxshilash uchun sportdan foydalanish tarafdori edi. Shu bois Guttman "imkoniyat cheklangan sportchilarning otasi" deb ham ataladi. Zamonaviy Paralimpiya o'yinlarining prototipiga aylangan ilk musobaqa 1948 yilda "Stok Mandevil nogironlar aravachasi o'yinlari" deb nomlangan va u Londonda o'tkazilgan XIV yozgi Olimpiada o'yinlari bilan bir vaqtiga to'g'ri kelib qolgan.

Shundan so'ng Guttman o'z oldiga imkoniyati cheklangan sportchilar uchun ham Olimpiada o'yinlari tashkil etish masalasini asosiy maqsad qilib qo'ydi. Ta'kidlash kerakki, "Stok Mandevil nogironlar aravachasi o'yinlari" 1948 yildan boshlab har yili o'tkazilib kelindi. 1952 yilga kelib esa ushbu musobaqada Gollandiyadan ham sportchilar ishtirok etishdi va u shundan so'ng xalqaro musobaqa nomini oldi. Shu yili turnirda 130 nafar sportchi qatnashdi. 1960 yil Rimda o'tkazilgan IX "Stok Mandevil nogironlar aravachasi o'yinlari"dan boshlab esa urush fahriylaridan tashqari boshqa nogiron sportchilar ham ishtirok eta boshladi. Shu bois aynan Italiya poytaxtidagi musobaqa tarixdagi ilk Paralimpiya o'yinlari sifatida qayd etilgan.

Rimdagi yozgi Paralimpiya o'yinlarida jami 23 ta davlatdan 400 ga yaqin sportchi ishtirok etgan. Shu vaqtdan boshlab dunyoda Paralimpiya harakati rivojlana boshlagan. 1976 yil Shvetsiyaning Ernshyoldsvik shahrida ilk qishki Paralimpiya o'yinlari o'tkazildi. Unda nafaqat aravachadagi, balki, boshqa toifadagi nogiron sportchilar ham qatnashishdi. Shu yilning o'zida Torontoda bo'lib o'tgan yozgi Paralimpiya o'yinlarida rekord darajada sportchilar ishtirok etdi. 40 ta mamlakatdan 1600 nafarga yaqin sportchi qatnashgan ushbu Paralimpiya o'yinlarida ko'r va ko'rish qobiliyati past bo'lgan, paraplegiya, umurtqa pog'onasida jiddiy nogironligi bor hamda boshqa jismoniy kasalliklarga uchragan sportchilar o'zaro bahs olib borishgan.

Shunday qilib, dastlab nogironlarni davolash va rehabilitatsiya qilishga qaratilgan musobaqa yuqori darajadagi sport tadbiriga aylandi. 1989 yilga kelib esa Xalqaro Paralimpiya qo'mitasi (IPC) tashkil etildi. Paralimpiya o'yinlaridagi yana bir tarixiy burilish 1988 yilda Seul Olimpiadasida sodir bo'ldi. Aniqrog'i, shu yildan boshlab Paralimpiya o'yinlari sog'lom sportchilar o'rtasida o'tkaziladigan Olimpiada o'yinlarida foydalanilgan sport inshootlarida o'tkazilishi belgilab qo'yildi. Bu 1992 yildan boshlab qishki Olimpiada o'yinlarida ham qo'llanila boshlandi. 2001 yilga kelib esa Xalqaro Olimpiya qo'mitasi va Xalqaro Paralimpiya qo'mitasi o'rtasida bitm imzolandi. Unga ko'ra 2008 yildan boshlab Paralimpiya o'yinlari ham xuddi Olimpiada bo'ladigan yilda o'tkazilishi va unda ham xuddi Olimpiada o'yinlari kabi birdek imkoniyatlardan foydalanilishi belgilab qo'yildi. Shu bilan birga Paralimpiya o'yinlari ham Olimpiya o'yinlari bilan bitta tashkiliy qo'mita tomonidan tashkil etiladi va bir hil manbaalardan moliyalashtiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. International Paralympic Committee. (2024). Official Website of the IPC. <https://www.paralympic.org>
2. Назаров, Р.Р., Ахмедов, А. (2018). Инклюзивное образование и спорт: развитие возможностей инвалидов. Тошкент: Ўқитувчи нашриёти.
3. Britannica, T. Editors of Encyclopaedia (2024). Paralympic Games. Encyclopædia Britannica. <https://www.britannica.com>
4. Олимжонов, Б. (2021). Жисмоний тарбия ва спорт назарияси. Тошкент: Илм ва фан.
5. Bailey, S. (2008). Athlete First: A History of the Paralympic Movement. John Wiley & Sons.

AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
international scientific journal
3-son

Nashr qilingan sana: 29.03.2025.
Shrift: "Times New Roman".

“ACADEMIC JOURNAL” MCHJ

Manzil: 700096, Toshkent shahri, Chilozor tumani, Bog‘iston ko‘chasi, 116/6.
www.ajeruz.com, info@ajeruz.com, +998950457172